

"בערל הוא תלמיד חכם"

כאשר אדמו"ר הצמח צדק חיפש מי שילמד עם בנו אדמו"ר המהר"ש, בחן כמה אברכים והם נדחו. באותם ימים שאל את הרב אברהם אשכנזי רבה של רודניא, אם יכול להציע לו מי שילמד עם בנו והרב אברהם השיב שיקח את אחיו הרב בערל אשכנזי מקאליסק.

הרב אברהם אשכנזי היה אחיו המבוגר וכיהן כרבה של העיירה רודניא הסמוכה לליובאוויטש. בפי החסידים כונה "הרב אברהם מקאליסק" והיה בן בית אצל אדמו"ר הצמח צדק. התכתב בהלכה עם הרב ישראל נח בן אדמו"ר הצמח צדק. וכאשר נחתם שטר התנאים של אדמו"ר הרש"ב, זכה לחתום כעד על השטר שחלקו נכתב על ידי אדמו"ר הצמח צדק.

ובזכות המלצתו של הרב אברהם, זכה האח הרב בערל ללמוד עם אדמו"ר המהר"ש, גמרא ומפרשיה, 12 שנים ברציפות. בשנים ההם, ישבו אדמו"ר הצמח צדק ואדמו"ר המהר"ש בחדרים צמודים וביניהם פתחו חלון קטן כדי שאם יקשה להם משהו בסוגיא שילמדו ישאלו את הרבי דרך החלון וכך אמנם היו נוהגים.

ר' בערל היה בן בית אצל הרבי הצמח צדק, והכבוד שרחשו לו היה גדול, על כך מסופר המעשה הבא:

במוצאי שבת אחד, ביקר ר' בערל את הרבי הצמח צדק נ"ע, והשיחה בעניני חסידות התארכה. הרבנית חיה מושקא רעיית הרבי, המתינה זמן רב בכדי להגיש לרבי סעודת מלוה מלכה, וכשראתה שהשעה מתאחרת, והרבי נמצא עדיין בלהט השיחה, הלכה לנוח ונרדמה.

בבוקר התעוררה ומצאה כי בעלה הרבי, לא נגע באוכל שהכינה. היא תמחה בפני הרבי: "מדוע לא אמרת לר' בערל שהוא בן בית אצלנו, שיגיש לך את הסעודה?" השיב לה הרבי: "הלוא בערל הוא תלמיד חכם, ואסור להשתמש בתלמידי חכמים!".

אדמו"ר הצמח צדק אף סמך עליו כרב מורה צדק, זאת ניתן ללמוד מכך, שבעת שלא התאפשר לאדמו"ר הצמח צדק, להשיב על שאלה חמורה בנושא אשת איש (בגלל שריפה שכילתה את ביתו וספריו), הפנה את השאלה לשלושה רבני עיירות הסמוכים לליובאוויטש, ובהם הרב בערל מקאליסק. המו"מ ההלכתי, וציטוט ממכתב שלושת הרבנים בנושא, מובא בשו"ת צמח צדק אבן העזר סימן קיא.

איזו מסכת אתה צריך?

בשנת תרל"ג עלה לארץ הקודש בהוראת אדמו"ר המהר"ש, והשתקע בחברון. בקהילת חברון חלקו לו כבוד גדול, כיאה ל'חוזר' של אדמו"ר הצמח צדק שנודע בגאונותו וחסידותו, ועד מהרה נמנה על ראשי העדה החברונית.

אחד מזקני חברון סיפר כי בחברון של אותן שנים, לא היו מצויים ספרי תלמוד, ור' בערל היה מהיחידים בעיר, שהחזיק ברשותו ש"ס. בא' הלילות בא אליו אחד מיהודי המקום, בכדי לשאול ממנו גמרא. שאל אותו ר' בערל: איזו מסכת אתה צריך? גיטין השיב הלה. ואיזה דף? שאלו ר' בערל - וכשהלה נקב בדף, אמר לו ר' בערל מיד בעל פה את כל הסוגיא והסביר לו אותה בטוב טעם, עד שהסוגיה הובהרה לחלוטין.

בספר 'שמן ששון מחבר' מובא כי זמנים מיוחדים, הקדיש ללימוד עם נכדו הרב חיים נאה.

הרב בערל קאליסקער נפטר בז' טבת תר"ס ומקום קבורתו בחברון. על רעייתו מרת לאנע, היא זקנתו של הרב חיים נאה, אין בידי המשפחה סיפורים ומידע על תולדות חייה. על פי רשימות הנפטרים בהר הזיתים, עולה כי אביה הוא הרב אברהם - שעל שמו נקרא, כזכור, הנכד הגדול רבי אברהם חיים - והיא נפטרה בל' סיון תרנ"ד.

דודו מורו ורבו, הגאון רבי שלמה יהודה לייב אליעזרוב זצ"ל

תלמיד מובהק של הרב אליעזרוב

את בתו הרבנית חנה, השיא ר' בערל קאליסקער, לרב שלמה יהודה לייב קזרנובסקי, ששינה לאחר זמן, את שם משפחתו לאשכנזי כשם משפחת רעייתו, וכאשר שהה בערי אוזבקיסטן, שינה את שם משפחתו לאליעזרוב, הלא הוא הרב שלמה יהודה לייב אליעזרוב - מצאצאי אדמו"ר הזקן, רבה של חברון ומחשובי רבני חב"ד בארץ הקודש.

האחיין הרב ר' חיים נאה, היה תלמיד מובהק של הרב אליעזרוב כל ימיו. הרב אליעזרוב היה גאון בנגלה

ובחסידות, ואישיות רבת פעלים, מגדולי החסידים של אדמו"ר הרש"ב מליובאוויטש, ומעמודי התווך של הישוב היהודי בחברון.

הרב שלמה יהודה לייב אליעזרוב נולד בשנת תרכ"ג בעיר יעקבשטאט שבלטביה, ועלה לארץ הקודש עם משפחתו בשנת תרל"ג. הם התיישבו בעיר חברון מקום מגוריה של זקנתם - אם סבתו של הרב אליעזרוב - מייסדת היישוב האשכנזי בחברון, הרבנית הצדקנית מרת מנוחה-רחל בת אדמו"ר האמצעי, בן אדמו"ר הזקן בעל התניא והשולחן ערוך.

הרב אליעזרוב למד תורה והוסמך על ידי הגאון החסיד הרב שמעון מנשה חייקין, רב אב"ד חברון, וכן אצל הגאון הגדול המקובל ר' אליהו מני ע"ה.

כיהן ברבנות כשישים שנה, בסמרקנד שבאוזבקיסטן, ובעיר הקודש חברון, וייסד בהן ישיבות, מהן ישיבת "מגן אבות" ו"תורת אמת" בחברון ועוד. התכתב תדיר בנושאים הלכתיים עם הגאון

הצדיק בעל "לב העברי" (הרב אברהם לייב פרידמן מוורשה), ובחברון הירבה לדון בהלכה עם גיסו הרב מענדל נאה ועם ה"שדי חמד" ה"שדי חמד" מביאו בספריו ב'אסיפת דינים' הלכות פסח וב'דברי חכמים' סימן צא ועוד.

הצטיין באהבת ישראל, הקשיב לכל קשה-יום והושיט עזרה לכל נזקק בחומר וברוח. במשך שנים רבות כיהן כרב שכונת הבוכרים בירושלים. נפטר בערב שבת קודש כ"ז טבת תשי"ב ונטמן בהר המנוחות, ירושלים.

קריאה לתרום לישיבת "תורת אמת" בחברון

פרק ג בחברת העילויים הירושלמים

עילוי כבר בימי נערותו. בישיבת "מגן אבות" בחברון ♦ באוצר הספרים של ה"שדי חמד" ♦ למד בישיבות העילויים בירושלים ♦ תורת חיים – "ישיבה של חריפים", אהל משה – "הצטופו על ספסל אחד שורה של בקיאים בכל הש"ס" ♦ הוסמך לרבנות, על ידי הרב יצחק ירוחם דיסקין ♦ ספרים רבים שגורים על לשונו כמו "אשרי"

גדל בקהילה החברונית

הגאון הגדול, הפוסק שרוב עם ישראל הולך לאור פסקיו, רבי אברהם חיים נאה, נולד בעיר האבות חברון, וגדל בה בשנות הילדות, כאשר הוא סופג את האווירה התורנית-חסידית של הקהילה החברונית בכלל והחב"דית בפרט.

הקהילה החב"דית, שעל ראשיה נמנו אביו הרב מענדל נאה ודודו הרב אליעזרוב, התפתחה ושיגשה במשך למעלה ממאה שנה, עד שעלה הכורת הערבי בפרעות תרפ"ט, וגדע באכזריות את הישוב היהודי, ובתוכו אף את שארית הקהילה החב"דית בעיר האבות.

למעלה ממאה שנים, פיכו בחברון חיים חב"דיים. התועדויות, חזרת מאמרי חסידות ברבים, שיעורי חסידות, מעשי צדקה וחסד על ידי "כולל חב"ד" וארגונים אחרים, ישיבות ושלוחים, ורגע השיא: ביקורו של כ"ק אדמו"ר הריי"צ בחברון, בחודש מנחם אב תרפ"ט.

בראש הקהילה עמדו בתחילה, הרב משה מייזליש ועוד מחסידי אדמו"ר הזקן, ובמשך שנים רבות – בני משפחת סלונים, צאצאיה של הרבנית מנוחה רחל בת אדמו"ר האמצעי, וגם הרב שלמה יהודה לייב אליעזרוב, הרב מענדל נאה, הרב שלמה זלמן הבלין ועל האחרונים נמנה – השו"ב הרב משה גולדשמיד שגרצח בפרעות תרפ"ט – השם יקום דמו.

"מצאתי עילוי בחברון"

בילדותו למד הגר"ח נאה, אצל הרב יוסף יעסיל הארעליק מחשובי זקני החסידים בחברון ובחלוף כשלושים שנה, פירסם מנהג חשוב בשם

הרב הארעליק. בצוואת רבי יהודה החסיד נכתב כי אסור לצחצח נעליים טרם יציאה לדרך ועל כך כותב הגר"ח נאה (בקצות השולחן ח"ב ס' ס"ז, בדי השולחן ס"ק ט):

"וכשלמדתי אצל הרה"ח וי"א מזקני החסידים בדור העבר ר' יוסף יעסיל הארעליק ז"ל כד הוינא כבר עשר, שמעתי ממנו שהקפידא דוקא בהולך בדרך ברגליו ולא בנוסע ורכוב".

עוד בשחר ילדותו החל מסתובב בין גאוני עיר האבות. את תחילת דרכו בלימוד עשה כאשר החל ללמוד, והוא בן 11, בישיבת "מגן אבות", בה כיהן אביו הרב מענדל נאה כראש ישיבה, אולם כישרונותיו הברוכים ניכרו בו עוד בילדותו, וידיעותיו הרחבות יחד עם פיקחותו הרבה והשתוקקותו ללמוד עוד ועוד, קירבוהו אט אט אל גדולי רבני חברון, ובהם דודו הרב אליעזרוב, ממנו קיבל הרבה באיכות ובכמות. כן קיבל מראב"ד לעדת האשכנזים בחברון בימים ההם, הרב שמעון מנשה חייקין שהיה מחסידי אדמו"ר האמצעי ואדמו"ר הצמח צדק. בשנות ילדותו למד מידי ערב, עם זקנו הרב בערל קאליסקער, שהיה כאמור גאון גדול ובעל זכרון אדיר.

כאשר עלה לארץ האדר"ת, רבי אליהו דוד רבינוביץ תאומים זצ"ל, בכדי לכהן כרבה של ירושלים, הוא זצ"ל, סר להתפלל על קברי אבות בחברון. הרב נאה, שהיה עדיין ילד ניצל את ההזדמנות, והקשה לו קושיה חמורה על פלפול שכתב. האדר"ת חשב שאביו שלחו, וניסה לדחותו בקש, אבל הרב נאה לא ויתר והמשיך להקשות, אולם האדר"ת לא סיפק לו תשובה מספקת על אתר. למחרת הלך האדר"ת לבית משפחת נאה, על אף המרחק הרב, בכדי לתרץ את קושיית הילד התכם. כאשר שב האדר"ת לירושלים הכריז: "מצאתי עילוי בחברון".

בחברון היה גם קרוב לרב העיר לעדת הספרדים, הגאון המפורסם הרב חיים חזקיה מדיני בעל ה"שדי חמד". בספרו "קצות השולחן" מספר הרב נאה על מנהג שראה אצל הגאון:

"ודכירנא כד הוינא טליא, ראיתי שכן נוהג הגאון הצדיק בעל שדי חמד ז"ל (להרית בעשן נר ההבדלה לאחר קיום מצות הבדלה), והיה דרכו אחר שהרית לומר "אח אח" בקול גדול מאוד, עד שכל העומדים מסביבו היו שוחקין משמחה".

"אני זוכרת שסיפרו", מספרת הבת גברת רחל זילבר תחי': "שאבא, כילד, היה שוהה כל יום עם אביו בבית המדרש של ה'שדי חמד' בחברון, והיה עונה תמיד תשובות על שאלותיו של ה'שדי חמד'".